

Dve starejši manj znani slovenski knjigi v drugem izdanju.

(Spisal D. M. Obalovič.)

V tržaški okolici se nahaja lepo število starih slovenskih knjig. Tamošnje domače ljudstvo hrani navadno take knjige kot dragocen zaklad in dá jih jako nerado iz rôk. To je pač jasen dokaz, da se je ljudstvo v tržaški okolici že od nekdaj zavedalo svoje narodnosti in je kupovalo že pred stoletjem knjige, pisane v slovenskem jeziku.

Tu omenjam drugo izdanje Antona Breznika, žalskega beneficijata, «Večne pratike» iz l. 1803., kateri celi naslov je:

Vezhna / Pratika / od Gospodarstva, / v' kateri je najti / koku ufaki hifhni / Gospodar / fvoje hifhne rezhi s' pridam / oberniti, flabe leta prevediti, na / prej stozezhim nadlugam nasproti pri / ti, inu perhodni zhaf po fedom Pla / netih bode foditi / mogel. /

H' temu je perftavlenu / Podvuzhenje /, kar od Mefza do Mefza fkus zelû / letu per hifhvanju je potreb / nû sturiti, / Vûn — danu od Antona Bresnika; / Beneficiata v' Shavzi. / V' Lublani / fe najde per Andreju Gaflerju / Natifkávzu.¹⁾ (1803, m. 8°, 88 strani.)

Sodeč po le-tem naslovu sem mislil, da je Anton Breznik leta 1803. še živel ter sam oskrbel drugo izdanje. Iskal sem po vseh naših znanih virih, pa nisem našel ničesar, niti v Šafařiku, niti v Marnovem sicer točnem «Jezičniku», razven tega, da je žalski beneficijat Anton Breznik izdal leta 1789. «Vezhno Pratico».

Stvar se mi je zdela tako zanimiva, da se obrnem na čast. gosp. župnika Josipa Jeraja v Žalcu, moj prijatelj pa

¹⁾ Prim. naslov pri Šafařiku, str. 93, in Marnov «Jezičnik», 1884, str. 73.

poprosi dr. Jos. Pajka v Mariboru, naj blagovolita preiskati tamošnje zapisnike.

Odzvala sta se oba gospoda povoljno, zaradi česar se jima tu javno zahvaljujem. Sedaj že sto let po njegova rojstvu vemo prav, kdaj se je Anton Breznik porodil, kje in kdaj je umrl. Iz žalskih župnih matic posnemamo:

«Anton Breznik je bil od leta 1768. do 30. septembra leta 1773. kapelan v Žalcu; od tedaj pa do svoje smrti (dné 27. aprila 1793. leta) žalski beneficijat; umrl je za vodenico, star 58 let v dan svoje smrti.» Tedaj se je narodil l. 1735., najbrže tudi meseca aprila, ker zapisnik trdi, da je uprav na smrtni dan izpolnil osemindeset let. — Zapisnik lavantinske vladikovine pa pravi tako-le:

Anton «Wressnigg» beneficiat in Sachsenfeld † 29/4 — 1793. — Razlika dveh dnij med žalskim in lavantinskim zapisnikom je čisto umevna: lavantinski škofijski urad je dobil poročilo o smrti Breznikovi stoprav čez dva dni, in dotični pisec je zapisal isti dan, ko mu je došlo poročilo, t. j. 29/4 — 1793, kot smrtni dan.

Sedaj mi je izpregovoriti o vsebini «Vezhne Pratique» v drugem izdanju.

Iz predgovora: «Kir hifhnimu Gospodarju je na tim veliku leshozhe, de ve, kakifhnu vreme perhodni letu bode, namrezh, al merslu, al gorku, al fuhu, al mokru? Koku dolgu pomlad, koku hitru pak bode jefen mersla. To fe fizar v' Pratikah ufako letu spruti naide, al sa naprei ne. fkus dolgo fkufhno fe je tolikain snaidlu, de ufake 7 let, zhe ne ufse, vender, vezhi del fe je glih snaihfhu, to pa bres zvilba fe more 7. Planetam

perpifati, kateri ufelej ureme fkus letu vishajo, inu eden teh Planetov vfelej fvoje letu fpolni inu temu katiri sa nim pride, fvoje vishanje zhes da.»¹⁾ — Za primer bodi dovolj toliko.

Jeziku v predgovoru se še dovolj pozna upliv Pohlinove šole, dasi je druga izdaja mnogo boljša od prve, vsaj sklanjatev je pravilnejša. Od 5. do 42. strani je imenik in razlaga o uplivu vsakega posameznega planetâ v pomladi, poletju, jeseni in po zimi.

Od 43. do 69. strani: «Hišna pratika» je vse, razven ²⁾ treh po tri vrste obsegajočih verzov iz svetega pisma, pretiskano iz Vodnikove «Velike pratike»³⁾ za leto 1795.

Od 71. do 74. strani: «Od fposnanja tiga Vremena» je vse ponatisnjeno iz Val. Vodnikove «Velike pratike»⁴⁾ za leto 1795. Poleg tega stoji na 74. strani Vodnikova: «Zadovoljin Krajnz».

Od 75. do 88. strani je «Popiffuvanje krajnfke deshele» pretiskano iz Vodnikove «Velike pratike»⁵⁾ za leto 1795.

Nad polovico knjige je torej iz Vodnikovega peresa. Kdo je neki oskrbel drugo izdanje? Morda Vodnik sam. Razlogi za to menenje so ti-le: Vodnikov založnik Jan. Frid. Eger je bil ustavil izdajanje njegove «Velike pratike», ker se je pokazalo, da ima premalo kupovalcev,⁶⁾ a pozneje se je vendar le videlo, da je pratika potrebna. Zato je Vodnik poiskal drugega zalagatelja, Andreja Gaflerja, pri katerem je bila že izšla jedna druga Vodnikova knjiga.⁷⁾

¹⁾ Primerjaj prvega izdanja predgovor, Josip Marn: «Jezičnik», 1884, str. 73.

²⁾ Prvotna opravila. — Prim. Fr. Wiesthaler: «Val. Vodnika zbrani spisi», 1890, str. 17.

³⁾ Prim. Fr. Wiesthaler: «Val. Vodnika izbrani spisi.» Ljublj. 1890, str. 17—25.

⁴⁾ Ibid. str. 10—11. — ⁵⁾ Ibid. str. 3—7. —

⁶⁾ Ibid. str. XXIX. — ⁷⁾ Ibid. str. XXXI.

Konec osemnajstega in na početku devetnajstega veka so bili v Ljubljani Zois, Vodnik in njiju prijatelji jedini, ki so poznali narodove potrebe in izkušali ustrezati jim. Vodnikova pisateljska sposobnost je bila že dovolj poznana širjemu občinstvu, zato se mu niti ni zdelo primerno, niti potrebno, da bi bil postavil svoje ime na naslovni list. Od tega ga je odvrčala njegova skromnost. Možno je pa tudi, da je Vodnik hotel poskusiti, ali ne bi imela stvar boljega uspeha pod drugim imenom.

Druga zanimiva knjiga, v drugem do sedaj nepoznanem izdanju, je Maksova Redeskini-jeva cerkvena pesmarica: «Ofem, / inu / fheftdefet / fveteh / Pefm, / katire fo na profhnje, inu / poshelelje vezh brumneh / dufh fkerbnu fkup sbrane / pobulfhane, inu pogmirane, k' / vezhe zhafte boshje, temu blish / nemu pak k' duhovnemu trofh / tu, inu podvuzhenju na / fivitlobo dane. / Iz perpuhfhenjem vikfhe Gospode. / Na novizh vundane. / V Lublani / Se najdejo per Marii Anni Raab, 1800, m. 8°, 241 štetih strani.

Na 242. nešteti strani je ponatisnjeno tiskovno dovoljenje prve izdaje, katero slove: Imprimatur / Niklas Rudolph / Freyherr von Raab. / Ex Commissione Rev. Lib. / Laibach den 27ten Jenner 1775. / Na 243 nešteti strani pouk, ob kakih prilikah naj se te pesmi pojó. Na 244. do 247. strani je: Zamerkovanje vfeh v teh bukvah sapopadenih Pefm. — O vrednosti Maksa Redeskini-ja pesmarice sta že govorila Šafařik in Marn. Kam nas bi bili dovedli slični pisatelji, ko bi nam v oni dôbi ne bila milost božja poslala Zoisa, Vodnika in drugih môž, katerim še ni bilo uho toli oglušilo za domačo besedo kakor Redeskiniju !

